



مؤسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور  
معاونت ترویج و انتقال یافته‌های علمی



وزارت جهاد کشاورزی  
سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی  
معاونت ترویج

## گزارش نهایی طرح های ترویجی

عنوان طرح:

ایجاد سایت الگویی پرورش ماهی قزل‌آلا در قفس در دریای خزر



مجری:

سید محمد وحید فارابی

سال اجرا:

۱۳۹۶-۱۳۹۷

وزارت جهاد کشاورزی  
سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی  
معاونت ترویج  
مؤسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور  
معاونت ترویج و انتقال، یافته های علمی

عنوان طرح: ایجاد سایت الگویی پرورش ماهی قزل آلا در قفس در دریای خزر  
نام و نام خانوادگی مجری: سید محمد وحید فارابی  
نگارنده/نگارندگان: سید محمد وحید فارابی  
نام و نام خانوادگی ناظر/ناظران: کاظم خاوازی، محمد پور کاظمی  
نام و نام خانوادگی مشاور: حبیب گلپور  
نام مرکز/پژوهشکده مجری طرح: پژوهشکده اکولوژی دریای خزر  
همکاران طرح:

۱. مؤسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور ( همایون حسین زاده، سید رضا سید مرتضایی، عباس متین فر، محمود حافظیه، داود ضرغام، طیبه باشتی، منصور شریفیان، شهرام دادگر، کامیار غرا، مجید عطوفت شمسی، گل اندام آل علی)
۲. پژوهشکده اکولوژی دریای خزر (حسن نصرالله زاده ساروی، حسن فضلی، رضا صفری، رضا دریانبرد، محمود قانعی تهرانی، مهدی گل آقایی درزی، عبدالحمید آذری، مجید ابراهیم زاده، عبدالله جعفری، محمد جواد تقوی، زهرا بانکه ساز، مجید نظران حسن کیاده، علی رضایی نصرآباد، علی دشتی، علی اکبر صالحی، حمید رضائی، غلامرضا سالاروند، فرشیده حبیبی، مریم قیاسی، مژگان روشن طبری، مهدی نادری جلودار، ابولقاسم روحی، مرضیه رضائی، غلامرضا رازقیان)
۳. **کانون بسیج تخصصی مؤسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور**  
سایر سازمانها و نهادهای همکار طرح:

۱. سازمان شیلات ایران (حسن صالحی، حسین عبدالحی، سیف الله حقیقی، علی ایزدی، محمد کاظم سیدی قمی، مهدی شکوری)
۲. اداره کل شیلات مازندران ( ولی الله محمدزاده سرایی، سید ولی الله صالحی، عسکری منعمی، نیما حسین زاده، علی پاشا زانوسی، مرتضی مجدی، اکبر جعفری، شهره اشرفزاده، احمد حامی طبری، بهروز قدم پور، صیف الله طاهری)
۳. سازمان جهاد کشاورزی استان مازندران، مدیریت هماهنگی ترویج: (مجید بهادری، علی سلیمانی رودپشتی، غلامرضا یوسفی ماندی محله، حسن مهری، خورشید غفاری)
۴. مدیریت سایت های الگویی: احمد سمایی (عباس آباد) - مهران نظری (نوشهر)

تاریخ شروع: بهار ۱۳۹۶

مدت اجرا: ۱۸ ماه

ناشر: معاونت ترویج و انتقال یافته های علمی - مؤسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور

تاریخ انتشار: ۱۳۹۷

## چکیده طرح

کشور ایران با داشتن بستر مناسب و دارا بودن ۹۰۰ کیلومتر ساحل آبی در شمال و ۱۲۰۰ کیلومتر ساحل آبی در جنوب کشور و نیز وجود گونه‌های ماهیان اقتصادی و منحصر بفرد می‌تواند نقش مهمی را در تهیه و تولید پروتئین آبزیان در منطقه با تاکید بر تولید در سیستم پرورش ماهی در قفس ایفا نماید. پژوهشکده اکولوژی دریای خزر به دنبال سالها پژوهش و مطالعه در زمینه پرورش ماهی در قفس، طرح ترویجی ایجاد سایت الگویی پرورش ماهی قزل آلا در قفس در دریای خزر را از سال ۱۳۹۶ اجرایی نمود. جهت انجام بهینه این طرح ترویجی و با هدف افزایش بهره‌وری تولید از دو تیپ قفس‌های موجود، تعداد ۲ مزرعه الگویی (سمام گستر و مهران گستر) و ۶ مزرعه تابعی انتخاب گردید که در اثر اجرای این طرح ترویجی، در مزرعه الگویی سمام گستر شمال با ۱۰ قفس شناور، تولید ماهی به میزان ۳۱۰ تن (تولید ماهی آن در سنوات گذشته به میزان ۱۵۰ تن) و در مزرعه الگویی مهران گستر دریای کاسپین با ۵ قفس شناور، به میزان ۱۱۰ تن (تولید ماهی آن در سنوات گذشته به میزان ۶۰ تن) رسید و راندمان تولید در این دو مزرعه الگویی به بیش از دوبرابر افزایش یافت. با توجه به اینکه تولید ماهی در قفس‌ها در شمال کشور، طبق آمارهای موجود ۳۰ درصد ظرفیت اسمی آن بود، لذا در این طرح با هدف افزایش تولید تا میزان ۷۰ درصد ظرفیت اسمی قفس‌ها، نسبت به افزایش تراکم ذخیره‌سازی اولیه ماهی در قفس و برداشت پلکانی ماهی از قفس‌ها در دوره پرورش اقدام گردید و در این راستا افزایش تعداد ذخیره‌سازی سازی ماهی قزل آلا رنگین کمان به ازای هر قفس با قطر ۱۶ و ۲۰ متر به ترتیب از ۱۵۰۰۰ و ۲۰۰۰۰ قطعه ماهی ترویج به تعداد ۳۰۰۰۰ و ۳۶۰۰۰ قطعه ماهی ترویج گردید. با اجرای این گام برداشت محصول به ازای هر قفس با قطر ۱۶ و ۲۰ متر به ترتیب از ۱۲ و ۱۵ تن به ۲۰ و ۳۱ تن ماهی افزایش یافت و در نهایت سطح تولید در واحد حجم قفس‌های موجود شناور به ۱۵ کیلوگرم در متر مکعب ارتقاء یافت.

در اجرای این طرح ضمن برگزاری ۱۸ جلسه هماهنگی با ادارات و سازمان‌های مرتبط، ۴۸۰ نفر ساعت آموزش در قالب ۴ برنامه روزمزرعه و انتقال یافته در مزارع الگویی پرورش ماهی در قفس و ۲۴۰ نفر ساعت آموزش در قالب دو کارگاه آموزشی با حضور کارشناسان و مدیران (بخش اجرا، تحقیقات، ترویج) و بهره برداران بخش خصوصی برگزار گردید. لازم به ذکر است بسته حمایتی ترویجی این طرح با تدوین و توزیع ۷ دستورالعمل اجرایی، ۲ بروشور ترویجی، ۱۰ بنر ترویجی، ۲ پوستر و یک اپلیکیشن در اختیار بهره برداران قرار گرفت.

لازم به ذکر است با تعمیم این طرح و در نتیجه اجرای عملیات مشابه در ۱۰۰ حلقه قفس موجود در منطقه جنوب دریای خزر در استان مازندران، افزایش تولید به بیش از ۳۰۰۰ تن در این استان مازندران امکان‌پذیر می‌باشد.